

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Київ

07 жовтня 2021 р.

№ 22-рк

Товариству з обмеженою
відповідальністю «Газопостачальна
компанія «Нафтогаз Трейдинг»

Про припинення дій,
які містять ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції,
та усунення причин їх виникнення

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства від 07.10.2021 № 128-01/416-п,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) До Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) надійшли звернення від виробників теплової енергії - підприємств теплової комунальної енергетики (далі – підприємства ТКЕ) щодо укладених ними договорів на постачання природного газу, які містять дискримінаційні умови.
- (2) Під час здійснення заходів контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Комітетом було виявлено, що товариство з обмеженою відповідальністю «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» (далі – ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг») під час укладання договорів купівлі-продажу природного газу з виробниками теплової енергії, маючи ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку оптової реалізації природного газу та користуючись ринковою владою, встановлювало такі умови реалізації товару, які неможливо було встановити за умови існування значної конкуренції на ринку.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (3) Правові засади функціонування ринку природного газу України визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі – Закон).
- (4) Відповідно до Закону ринок природного газу охоплює сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (5) Статтею 3 Закону передбачено, що ринок природного газу має функціонувати на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, та за принципами, зокрема:
 - забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів природного газу, у тому числі забезпечення першочергового інтересу безпеки постачання природного газу, зокрема шляхом диверсифікації джерел надходження природного газу;
 - вільної торгівлі природним газом та рівності суб'єктів ринку природного газу незалежно від держави, згідно із законодавством якої вони створені;
 - недопущення та усунення обмежень конкуренції, спричинених діями суб'єктів ринку природного газу, у тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання державної форми власності.
- (6) Відносини, які виникають між постачальниками та споживачами природного газу, з урахуванням їх взаємовідносин з операторами газорозподільної системи / газотранспортної системи, регулюються Правилами постачання природного газу, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2496, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 р. за № 1382/27827 (із змінами) (далі – Правила постачання природного газу).
- (7) Відповідно до пункту 21 розділу II Правил постачання природного газу споживач має право:
 - на отримання природного газу в обсягах, визначених договором постачання природного газу, за умови дотримання його умов;
 - на одночасне отримання природного газу від декількох постачальників на одну точку комерційного обліку, якій присвоєно окремий ЕІС-код, в одному розрахунковому періоді в порядку, встановленому пунктом 22 цього розділу, за умови укладення договору постачання природного газу з такими постачальниками та після укладення з ними угоди про алокацію відповідно до вимог Кодексу газотранспортної системи;
 - на безкоштовне отримання інформації щодо цін постачальника на природний газ та порядку оплати;
 - самостійно припиняти (обмежувати) відбір природного газу для власних потреб з дотриманням вимог чинного законодавства, про що повинен письмово повідомляти всіх суб'єктів ринку природного газу, з якими укладено відповідні договори;
 - вимагати поновлення постачання природного газу в установленому порядку після усунення порушень і компенсації оплати послуг за відключення та підключення, якщо припинення газопостачання відбулося без розірвання договору постачання природного газу;
 - інші права, передбачені цими Правилами та чинним законодавством.

3. СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ДІЇ ЯКОГО ОЦІНЮЮТЬСЯ

- (8) Відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань товариство з обмеженою відповідальністю «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» зареєстровано 16.08.2018, номер запису: 10741020000078460, ідентифікаційний номер юридичної особи 42399676 (далі – ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг»).
- (9) ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» діє на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності з постачання природного газу (постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 04.09.2018 № 962).
- (10) Отже, ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» є суб'єктом господарювання в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (11) При цьому, за наявною в Комітеті інформацією, ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» входить до складу Групи «Нафтогаз», контроль над ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» здійснює АТ «НАК «Нафтогаз України».
- (12) За інформацією, викладеною на офіційному сайті АТ «НАК «Нафтогаз України»: «Нафтогаз – це вертикально інтегрована група, що охоплює газовий бізнес від видобування до реалізації. Компанії, в яких Нафтогазу належать пакети акцій, є значними учасниками ринку газу та нафти. Близько 90% вартості активів та виручки групи припадає на газовий бізнес. Кожен напрям бізнесу обслуговують окремі компанії».
- (13) Група «Нафтогаз», серед іншого, здійснює діяльність із видобутку, імпорту та первинної реалізації природного газу на території України через суб'єктів господарювання, які входять до її складу, зокрема:
 - АТ «Укргазвидобування» і ДАТ «Чорноморнафтогаз», які здійснюють діяльність із видобутку природного газу;
 - суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з імпорту природного газу на території України;
 - ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг», яке здійснює діяльність з оптової реалізації (постачання) природного газу (видобутого та імпортованого суб'єктами господарювання, що входять до складу Групи «Нафтогаз») промисловим споживачам, зокрема виробникам теплової енергії.
- (14) Отже, Група «Нафтогаз» здійснює діяльність на різних рівнях дистрибуції природного газу – від його видобутку до постачання споживачам (побутовим та не побутовим).

4. СТАНОВИЩЕ ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ ТРЕЙДИНГ» НА РИНКУ

- (15) Відповідно до пункту 5.1 розділу 5 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 р. за № 317/6605 (далі – Методика), товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

- (16) З метою встановлення товарних меж ринку, цільовим товаром щодо визначення ринкового становища ТОВ «ГК «ГК «Нафтогаз Трейдинг» визначено природний газ.
- (17) Природний газ, який використовується як товар, призначений для кінцевого споживання (для задоволення побутових потреб населення: приготування їжі, підігріву води та опалення приміщень, а також як сировина (в хімічній промисловості, зокрема під час виробництва теплової енергії).
- (18) Відповідно до статті першої Закону України «Про ринок природного газу» постачання природного газу - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів.
- (19) Споживач - фізична особа, фізична особа - підприємець або юридична особа, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, а не для перепродажу, або використання як сировини.
- (20) Жоден інший товар за ознаками взаємозамінності, визначеними Методикою, не може замінити природний газ для задоволення побутових потреб населення.
- (21) Для визначення відповідного ринку та оцінки ринкових позицій суб'єктів господарювання, крім аналізу об'єктивних характеристик відповідного товару, також проаналізовано структуру пропозиції та попиту, а також умови обороту природного газу на ринку газу.
- (22) У результаті проведеного аналізу з'ясовано, що на стадії руху природного газу від видобувних компаній та суб'єктів господарювання, які здійснюють імпорту природного газу, їх пропозиція зустрічається з попитом оптових продавців або постачальників, які в подальшому реалізують цей газ споживачам.
- (23) Отже, першою ланкою обороту природного газу на ринку є його реалізація на території України видобувними компаніями, суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність з імпорту природного газу, та суб'єктами господарювання – власниками ресурсу природного газу, які зберігають його в сховищах природного газу оптовим продавцям або постачальникам на підставі договору купівлі-продажу.
- (24) **Враховуючи наведене, товарними межами ринку є оптова реалізація (постачання) природного газу.**
- (25) Відповідно до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (26) Ринок, на якому протягом певного часу діє один і той самий склад продавців та покупців, може розглядатись як ринок товару зі сталою структурою.
- (27) За наявною в Комітеті інформацією, структура ринку оптової реалізації (постачання) природного газу в періоді із серпня 2020 року по серпень 2021 року була сталою.
- (28) **Отже, часовими межами ринку оптової реалізації (постачання) природного газу визначено проміжок часу із серпня 2020 року по серпень 2021 року.**
- (29) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.

- (30) Ресурсне наповнення загальнодержавного ринку оптової реалізації (постачання) природного газу формується за рахунок природного газу, видобутого в Україні, імпортованого на митну територію України, відібраного природного газу з газосховищ з урахуванням обсягів відбору природного газу з режиму «митний склад», за винятком природного газу, закачаного в газосховища, реалізованого на експорт та використаного на технологічні потреби.
- (31) **Враховуючи наведене, територіальними межами ринку оптової реалізації (постачання) природного газу є територія України.**
- (32) Як вже зазначалось, основними джерелами надходження природного газу як товару на ринок України є його первинна пропозиція з боку газовидобувних підприємств, що здійснюють видобуток природного газу на території України, та суб'єктів господарювання, які здійснюють імпорт природного газу.
- (33) Відповідно до звіту про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, за 2020 рік (далі – Звіт НКРЕКП)¹:
- 1) загальний обсяг природного газу, що було транспортовано газотранспортною системою прямим споживачам та до газорозподільних систем, у 2020 році становив близько 28 млрд м³ природного газу;
 - 2) видобуто на території України близько 19 млрд м³ товарного природного газу (без урахування втрат, виробничо-технологічних витрат та власних потреб газовидобувних підприємств);
 - 3) імпортовано природного газу близько 9 млрд м³.
- (34) Згідно з інформацією, викладеною у Звіті НКРЕКП, обсяг споживання у 2020 році становив близько 27,6 млрд м³, зокрема:
- 1) населенням – близько 8,2 млрд м³;
 - 2) виробниками теплової енергії (для потреб населення) – близько 4,7 млрд м³;
 - 3) виробниками теплової енергії (не для потреб населення) – близько 3,5 млрд м³;
 - 4) промислові споживачі та інші суб'єкти господарювання – близько 11,2 млрд м³.
- (35) Враховуючи відсутність інших шляхів надходження природного газу в Україну, зазначене є підставою стверджувати, що обсяг ринку оптової реалізації (постачання) природного газу у 2020 році становив близько 28 млрд м³.
- (36) За інформацією, наведеною у Звіті НКРЕКП, у 2020 році частка суб'єктів господарювання, що входять до складу Групи Нафтогаз:
- у загальному обсязі видобутого на території України природного газу (через АТ «Укргазвидобування») – 68 відсотків (13 млрд м³);
 - у загальному обсязі імпортованого природного газу – 7 відсотків (0,63 млрд м³).
- (37) Тобто, максимально можливий обсяг природного газу, який міг бути доступний Групі Нафтогаз в особі ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг», для оптової реалізації (постачання) у 2020 році становив 13,63 млрд м³, або 48,67 відсотка від загального обсягу споживання природного газу на території України у 2020 році.
- (38) При цьому, за наявною в Комітеті інформацією, ситуація на ринку в першому півріччі 2021 року суттєво не змінилась.
- (39) **Враховуючи зазначені дані, частка ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг», яке входить до складу Групи «Нафтогаз», на ринку оптової реалізації (постачання)**

¹ https://www.nerc.gov.ua/data/filesearch/Catalog3/Richnyi_zvit_NKREKP_2020.pdf Доступно за гіперпосиланням, стр. 109.

природного газу за підсумками 2020 року та першого півріччя 2021 року становить більше 35 відсотків, що свідчить про наявність структурних ознак монопольного (домінуючого) становища ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» на ринку оптової реалізації (постачання) природного газу.

- (40) Крім того, Група «Нафтогаз», до складу якої входить ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг», є найбільшим власником ресурсу видобувного природного газу на території України.
- (41) Враховуючи вертикальну інтеграцію Групи «Нафтогаз», ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» має стабільний доступ до основного ресурсу (сировини), порівняно з обмеженим доступом конкурентів на відповідному ринку, **що свідчить про наявність у нього ринкової влади на ринку оптової реалізації (постачання) природного газу.**
- (42) Іншим аспектом, що свідчить про наявність ринкової влади ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг», є його здатність впливати на ринкову ситуацію, яка склалася після скасування дії ПСО.
- (43) Так, накопичена заборгованість підприємств ТКЕ перед АК «НАК «Нафтогаз України», неможливість зміни постачальника в короткостроковий період через наявність простроченої заборгованості змушує їх мати господарські відносини з ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» як постачальником природного газу.
- (44) Отже, АК «НАК «Нафтогаз України» є суб'єктом господарювання, який має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку первинної реалізації природного газу, що полягає в перевищенні визначеної Законом України «Про захист економічної конкуренції» частки на ринку в розмірі 35 відсотків, а також наявності ринкової влади, яка дає змогу диктувати свої умови під час продажу товару на ринку.

5. ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ, ВСТАНОВЛЕНІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ КОНТРОЛЮ

5.1. Обставини, які передували укладенню договорів купівлі-продажу природного газу з виробниками теплової енергії

- (45) Відповідно до положень Закону у виключних випадках та на визначений строк передбачена можливість покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу.
- (46) Починаючи з 01 жовтня 2015 року, спеціальні обов'язки регламентовані:
- Положенням про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2015 № 758 (діяла до 01 квітня 2017 року);
 - Положенням про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22.03.2017 № 187 (діяла до 01 листопада 2018 року);
 - Положенням про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від

19.10.2018 № 867 (далі – Положення про ПСО № 867) (діяла з 01 листопада 2018 року до 01 травня 2020 року).

- (47) Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2020 року № 303 дію Положення про ПСО № 867 було продовжено до 01 липня 2020 року в частині виконання спеціальних обов'язків для постачальників природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» та до 01 травня 2021 року в частині виконання спеціальних обов'язків для споживачів підприємств ТКЕ.
- (48) Постановою Кабінету Міністрів України від 01 липня 2020 р. № 542 внесено зміни в Положення про ПСО № 867, якими дію зазначеного Положення було продовжено до 01 серпня 2020 року в частині виконання спеціальних обов'язків для постачальників природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек».
- (49) Постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2021 року № 444 внесено зміни в Положення про ПСО № 867, якими дію зазначеного Положення було продовжено до 20 травня 2021 року в частині виконання спеціальних обов'язків для споживачів підприємств ТКЕ.
- (50) У відповідні періоди на акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» (далі – АТ «НАК «Нафтогаз України»)) покладалися спеціальні обов'язки, зокрема із:
- придбання природного газу в господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (АТ «Укргазвидобування», ДАТ «Чорноморнафтогаз»), для формування ресурсу природного газу, зокрема, для виробників теплової енергії для всіх категорій використання природного газу;
 - постачання природного газу виробникам теплової енергії для різних (залежно від норм окремого Положення) категорій використання природного газу.
- (51) Отже, починаючи з 01 серпня 2020 року, припинено дію спеціальних обов'язків АТ «НАК «Нафтогаз України» щодо постачання природного газу побутовим споживачам, а з 20 травня 2021 року – щодо виробників теплової енергії.
- (52) Починаючи з 20 травня 2021 року, у зв'язку із завершенням дії спеціальних обов'язків щодо постачання природного газу підприємствам, які відпускають теплову енергію на умовах та в порядку, визначених Положенням про ПСО № 867, у підприємств ТКЕ виникла можливість обирати постачальника, у тому числі за ціновим критерієм.
- (53) Запровадження повномасштабного ринку природного газу, зокрема для підприємств ТКЕ, передбачає активізацію конкурентної боротьби між постачальниками природного газу з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг, внаслідок чого підприємства ТКЕ отримали можливість обирати між кількома постачальниками природного газу.
- (54) У той же час, за інформацією з відкритих джерел, підприємства ТКЕ накопичили значні борги за природний газ перед АТ НАК «Нафтогаз України» за час дії ПСО², сумарна прострочена заборгованість перед НАК «Нафтогаз України» підприємств

² <https://www.naftogaz.com/WWW/3/nakweb.nsf/0/52540606F95CC68CC22586BE004506ED?OpenDocument>

ТКЕ за природний газ, використаний для виробництва теплової енергії, становить близько 58,2 млрд грн, з них за 2021 р. – 22,9 млрд грн.

- (55) Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, № 856 від 26 травня 2021 року внесено зміни до Правил постачання природного газу, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2496, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1382/27827 (далі – Постанова НКРЕКП № 856).
- (56) Постановою НКРЕКП № 856 передбачено, зокрема, що зміні постачальника має передувати укладення договору постачання природного газу з новим постачальником та розірвання договору постачання природного газу з діючим постачальником або його призупинення в частині постачання природного газу в певному розрахунковому періоді.
- Для зміни постачальника у споживача має бути відсутня прострочена заборгованість за поставлений природний газ перед діючим постачальником, що підтверджується письмовою довідкою діючого постачальника або складеним із ним актом звірки взаєморозрахунків, або наявний письмовий дозвіл діючого постачальника на перехід споживача до нового постачальника.
- (57) Після закінчення дії спеціальних обов'язків ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» підготувало трирічний договір на постачання газу для виробників теплової енергії³.
- (58) За наявною в Комітеті інформацією, виробники теплової енергії отримали пропозиції щодо укладання довгострокового договору купівлі-продажу природного газу, на постачання природного газу з червня 2021 року по травень 2024 року (далі – Договір) від пов'язаної з АТ «НАК «Нафтогаз Україна» компанії – ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг».
- (59) На 19 серпня 2021 року трирічні договори на постачання газу з ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» уклали 480 виробників тепла⁴.

5.2. Умови Договору постачання природного газу з виробниками теплової енергії

- (60) На офіційному вебсайті ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» за посиланням <https://naftogaztrading.com.ua/documents/examples> опубліковані зразки договорів, серед яких також є Договір постачання природного газу (до червня 2024 року) (далі – Договір).
- (61) Наявні в Комітеті копії укладених ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» з підприємствами ТКЕ договори постачання природного газу є ідентичними опублікованому на вебсайті ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг».
- (62) З аналізу договорів постачання природного газу вбачається, що відповідно до пункту 1.3 Договору за цим Договором може бути поставлений природний газ (за кодом згідно з УКТЗЕД 2711 21 00 00) власного видобутку (природний газ, видобутий на території України) та/або імпортований природний газ, ввезений на митну територію України.

³<https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/059BB73705B94973C22586E7004247A6?OpenDocument&Highlight=0,%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80>

⁴<https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/9DBC177C97D1288AC225873700338484?OpenDocument&Highlight=0,%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80>

- (63) Згідно п. 3.3 Договору, постачання (включення Споживача до Реєстру споживачів Постачальника) та використання (відбір) природного газу за цим Договором здійснюється виключно за умови дотримання Споживачем вимог пункту 5.1 цього Договору та відсутності реєстрації Споживача в реєстрі будь-якого іншого постачальника природного газу.
- (64) Відповідно до пункту 6.2 Договору Споживач зобов'язаний не допускати використання природного газу за договорами, укладеними з іншими постачальниками, у розрахункових періодах, в яких діє цей Договір, без його розірвання в порядку, передбаченому розділом 9 Договору.
- (65) Розділом 9 Договору встановлено порядок зміни постачальника.
- (66) Згідно з пунктом 9.1 Договору Споживач має право на вільний вибір постачальника шляхом укладення з ним договору постачання природного газу відповідно до умов та положень, передбачених Правилами постачання природного газу.
- (67) Відповідно до пункту 9.2 Договору, якщо Споживач має намір укласти договір з іншим постачальником, Споживач повинен виконати свої зобов'язання по розрахунках за природний газ перед Постачальником, підписати з Постачальником угоду про розірвання цього Договору з першого дня наступного розрахункового періоду.
- (68) При цьому Споживач втрачає право по червень 2024 року (включно) отримувати природний газ з ресурсу Постачальника за фіксованою ціною, визначеною підпунктом 4.1.1 пункту 4.1 Договору (п. 9.4 Договору).
- (69) У той же час, відповідно до пункту 21 розділу II Правил постачання природного газу, споживач має право на одночасне отримання природного газу від декількох постачальників на одну точку комерційного обліку, якій присвоєно окремий ЕІС-код, в одному розрахунковому періоді в порядку, встановленому пунктом 22 цього розділу, за умови укладення договору постачання природного газу з такими постачальниками та після укладення з ними угоди про алокацію відповідно до вимог Кодексу газотранспортної системи.
- (70) **Отже, умови пунктів 3.3, 6.2, 9.4 Договору не відповідають Правилам постачання природного газу, якими передбачено право Споживачів на одночасне отримання природного газу від декількох постачальників на одну точку комерційного обліку.**
- (71) Крім того, відповідно до розділу I Правил постачання природного газу, розрахунковий період - газова доба та/або газовий місяць, визначені Кодексом газотранспортної системи на ринку природного газу, щодо якої (якого) між споживачем та його постачальником визначаються певні обсяги відбору/споживання природного газу та здійснюються відповідні розрахунки.
- (72) За умовами Договорів розрахунковий період становить газовий місяць.
- (73) **Передбачена Договором умова щодо втрати права отримувати природний газ з ресурсу Постачальника по червень 2024 року в разі розірвання Договору (п. 9.4 Договору) може призвести до ущемлення інтересів споживачів, враховуючи їх право вільно обирати постачальника природного газу, у тому числі й за ціновим критерієм.**

6. ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ДІЙ ТОВ «ГК «НАФТОГАЗ ТРЕЙДИНГ»

- (74) Закон України «Про захист економічної конкуренції» визначає правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності і спрямований на забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентних відносин.
- (75) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (76) Монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.
- (77) Монопольним (домінуючим) також може бути визнане становище суб'єкта господарювання, якщо його частка на ринку товару становить 35 або менше відсотків, але він не зазнає значної конкуренції, зокрема внаслідок порівняно невеликого розміру часток ринку, які належать конкурентам.
- (78) Відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 та пункту 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» встановлення умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (79) За результатом здійснених заходів контролю Комітетом виявлено, що ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» під час укладання договорів купівлі-продажу природного газу з виробниками теплової енергії, маючи ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку оптової реалізації (постачання) природного газу та користуючись наявною ринковою владою, встановило такі умови реалізації товару, які неможливо було встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, що містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (80) Відповідно до частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.
- (81) Відповідно до частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.
- (82) Частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.

- (83) Відповідно до частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, а в разі якщо порушення припинено, - щодо вжиття заходів для усунення наслідків цих порушень.

Враховуючи зазначене, керуючись статтею 7 та на підставі частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень, Антимонопольний комітет України надає такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Товариству з обмеженою відповідальністю «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, шляхом приведення умов договорів постачання природного газу з виробниками теплової енергії до умов Правил постачання природного газу, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, 30 вересня 2015 року № 2496, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 р. за № 1382/27827 (із змінами).

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у десятиденний строк з дня їх отримання.

Голова Комітету

О. ПІЩАНСЬКА